

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Elli altıncı İçtima

28.7.1337 Perşembe

Münderecat

	Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	362
2. — Azayı kiram muamelâtı	363
1. — Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	363
3. — İntihaplar	363
1. — Kastamonu, Konya ve Samsun istiklâl mahkemeleri için intihap	363 : 364
4. — Muhtelif evrak	362
1. — Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşadan, cephe ahvaline dair gelen telgraf	362
2. — Cepheyi ziyarete gitmiş ve Meclisin selâmını orduya tebliğe memur edilmiş olan heyetten gelen telgraf	363

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 2 sonra

REİS — Reisisani Doktor Adnan Beyefendi

KATİP : Ragıp Bey (Kütahya)

REİS — Celseyi açıyorum. Zaptı sabık okunacak. (Zaptı sabık hulâsası okundu.)

1. — ZAPTI SABIK HULASASI

Birinci Celse

Faik Beyefendinin tahtı riyasetlerinde bilini-kat zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Orduya Meclisin itimat ve selâmını tebliğ için azimet edecek olan zevatın ekseriyeti izafiye suretiyle intihabı karargir olarak reyler toplandı. Konya, Kastamonu ve Samsun istiklâl mahkemeleri âzaları için dahi âra istihsal olundu. Prens Sabahattin Beyden mevрут telgrafla mezuniyete mütaallik Divan kararları kıraat edilerek teneffüs için celse tatil olundu.

İkinci Celse

Adnan Beyefendinin tahtı riyasetlerinde içtima edilerek cepheye gidecek heyet için intihab olunmuş âzanın esamisi ile istiklâl mahkemeleri için yapılan intihapta Emin Beyin ihrazi ekseriyet eylediği tebliğ olunarak içtimaa niha-yet verildi.

Reis
Dr. Adnan

Kâtip

Kâtip
M. Ragıp

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Arkadaşlar; tarihî ve ilmî noktai nazardan burada vuku bulmuş bir hatayı tetkik etmiş olursak göreceksiniz ki, (Gürültüler) gayetle kısa ve basit olarak söyleyeceğim. Geçen gün Mahmud Paşa oğlu Sabahaddin Beyden gelen bir telgrafı tebliğ eden Makamı Riyaset, prens unvanını kullanmıştır ve maatteessüf burada zapta bile geçmiştir. Halbuki ben merak ettim, esasen yirmi beş seneden beri bu işlerle meşgulüm, garip bir iş. Geldim, telgrafın aslına baktım imzada prens unvanı yoktur. Osmanlılıkta, müslümanlıkta prens yoktur. Binaenaleyh bu Halkçı Devlet bu

Halkçı Meclis, böyle unvanı katiyen buraya sokamaz. Binaenaleyh tardı lâzımgelir. (Aferin Hilmi Bey, sadaları) (Alkışlar)

REİS — Başka söz isteyen var mı?

FUAD B. (Çorum) — İstiklâl mahkemeleri âzalarının intihabat neticesinde Emin Beyin ihrazi ekseriyet ettiği bildiriliyor.

REİS — Efendim; bu intihabatta Emin Beyin ihrazi ekseriyet ettiği tebliğ olundu deniyor, halbuki yalnızdır. Tebliğ olunmadı, burada yalnız bir kişinin kazanması muhtemeldir, diye söylenilmişti. Tashih edeceğiz ve asıl tebliğ bugün olacaktır.

4. — MUHTELİF EVRAK

1. — *Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşadan, cephe ahvaline dair gelen telgraf*

REİS — Efendim, malûmualiniz cepheye giden Reis Paşa Hazretlerinden bir telgraf gelmiştir. Gerek gazeteye yazmak ve gerekse gazetelerle neşretmek suretiyle Meclis münakidolmadığı için sem'i itilamıza arz olundu.

Arzu buyurursanız telgrafı tekrar okuyalım. (Hay hay, sadaları)

Ankara'da Büyük Millet Meclisi Riyaseti
Sanisine

Garp Cephesi Karargâhına muvasalat ile İsmet Paşa Hazretleriyle mülâki oldum. Düşman Eskişehir kurbunda hali tevakkuftadır. Vaziyeti askeriyemiz her suretle mucibi itminandır. Meclise arzı malûmat buyurulmasını rica ederim.

26 Temmuz 1337
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Reisi
Mustafa Kemal

2. — *Cepheyi ziyarete gitmiş ve Meclisin selâmını orduya tebliğe memur edilmiş olan heyet-ten gelen telgraf*

REİS — Efendim, şimdi bir telgraf aldık. Malûmuâliniz arkadaşlarımızdan bir heyet intihabedilerek orduya Meclisi Âlinizin itimat ve selâmlarını tebliğe memuren gitmişlerdi. O heyetten Mersin Mebusu Salâhaddin, İzmir Mebusu Mahmud Esad, İzmit Mebusu Sırrı, Karahisarı Sahib Mebusu Ömer Lûtfi, Erzurum Mebusu Mehmed Nusret, Erzurum Mebusu Durak, Sinob Mebusu Doktor Rıza Nur, Ankara Mebusu Hacı Mustafa, Trabzon mebusu Husrev Beyler imzalarıyla okuyacağız.

Büyük Millet Meclisi Riyasetine

Bu sabah cephe karargâhına geldik. Mecruh ve hasta gazilerimizi ziyaret ettik. Buradaki kanaatimiz fedakâr ordumuz kumandanından neferine kadar düşmana katî darbeyi indirmek hususundaki sarsılmaz imanının berdevam olduğu merkezindedir. Sükûnet ve emniyet içinde çalışılmaktadır. Geri muntakalarda vatanın her tarafında aynı itimat ve sükûnetin ve aynı maksada mâtuf mesainin daha faalâne bir surette caygir olmasının teminini bilhassa Heyeti Celileden istirham eyeriz. Kıtaatı ziyaret ettikçe arzı malûmat edeceğiz.

27 Temmuz 1937

2. — AZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Efendim, arkadaşlardan bâzı zevatın mezuniyet talebi var; (Olamaz sadaları) Efendim müsaade buyurun, bu müzakere edilecek değildir. Reyi işarı ile rey verirsiniz, kabul edilirse edilir.

Yahya Galib Bey yirmi gün tabib raporuna müsteniden... (Gürültüler, olamaz sadaları) Müsaade buyurunuz efendim, Divanı Riyaset size izin veriniz diye ısrar etmiyor. Yalnız nazarı tasvibinize arz ediyor. Kabul edip etmemek yedi ihtiyarımızdadır.

Yahya Galib Beye yirmi gün mezuniyet verilmesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. (Ret sadaları) Kabul edilmemiştir.

Diyarbakir Mebusu Kadri Bey bir araba kaza-

sı geçirmiş ve hasta olmuş, ailesi yaralanmış, bu yaralı olan efradı ailesinin tedavisi için Divanı Riyasetçe mezuniyeti tensibedilmiştir. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. (Kabul sadaları) Kabul edilmiştir.

Kastamonu Mebusu Suad Beye yirmi gün mezuniyet verilmesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. (Ret sadaları) Kabul edilmedi.

3. — İNTİHAPLAR

1. — *Kastamonu, Konya ve Samsun istiklâl mahkemeleri için intihap.*

REİS — Efendim, geçen günkü istiklâl mahkimi için yapılan intihabın netayicini arz edeceğim: 176 zat âraya iştirak etmiş, bu âradan Emin Bey (Canik) 89 rey almıştır. Malûmuâliniz iştirak eden zevat 176 olduğuna nazaran ekseriyeti mutlaka 88 dir. Emin Bey 89 rey almıştır.

RASİM B. (Sivas) — Efendim, Emin Bey cepheden geldi, izahat vermek istiyor.

REİS — Müsaade buyurunuz.

Necati Bey (Saruhan) 84, Hakkı Hami Bey (Sinob) 79, Neşet Bey (Kângırı) 70, Şevket Bey (Sinob) 66, Necati Bey (Bursa) 64, Mahmud Esad Bey (İzmir) 56, Yusuf Bey (Denizli) 55, Ali Saib Bey (Urfa) 48, Veli Bey (Burdur) 47, Hamdi Bey (Canik) 47, Hacim Muhiddin Bey (Karesi) 45, Nafiz Bey (Canik) 44, Muhiddin Baha Bey (Bursa) 43, Refik Bey (Konya) 39, Salâhaddin Bey (Mersin) 36, Ali Süruri Efendi (Karahisarı Şarki) 35, Vehbi Bey (Karesi) 35, Fuad Bey (Çorum) 32, Rasim Bey (Elâziz) 27, Kadri Bey (Diyarbakir) 26, Haydar Lûtfi Bey (İçel) 27, Rıza Nur Bey (Sinob) 24.

Bu halde efendim Emin Bey (Canik) 89 rey- le ihrazı ekseriyet etmiş oluyor, binaenaleyh yeniden on bir zatın intihabı lâzımgeliyor. Bunun için iki ikinci intihapta yine ekseriyeti mutlaka ile reynize müracaat edeceğiz.

EMİN B. (Canik) — Efendim, bendeniz arkadaşlarımızın teveccühlerine azîm teşekkürler ederim. Fakat bendeniz mazurum ve kendi kanaatimce burada çalışmakla memleketime daha ziyade hizmet edeceğime tamamiyle kaaniim. Şu itibarla gidemiyeceğim. İstifamı kabul buyurursunuz. Binaenaleyh on iki zat intihap buyurursunuz. (Olamaz sadaları)

REİS — Efendim, bir arkadaşınızı intihap buyurmuşsunuz, istifa ediyor.

NEŞET B. (İstanbul) — Adnan Bey, bu doğru değildir. O havaliyi tamamiyle Emin Bey biliyor.

REİS — Oradan söylemeyiniz, efendim.

MUSTAFA NECATİ B. (Saruhan) — Arkadaşlar bendenize teveccüh göstermişler ve rey vermişler. Fakat bendeniz maatteessüf gidemiyecğim. Merkezde kalmayı arzu ediyorum, onun için intihabetmemenizi rica ederim.

REİS — Heyeti Umumiye kendisine istifasını geri almasını teklif edebilir ve bunu da eğer tevkil buyursanız bendeniz tarafı âlinizden rica ederim. Geriye almazlarsa tabii zorla gönderilemez. Emin Beyin intihabını münasip görüyor musunuz? (Hay, hay sesleri) (Emin Beye hitaben) Efendim, istifanamenizi geriye alıyor musunuz? Heyeti Aliye sizden rica ediyor.

EMİN B. (Canik) — Şimdi beyefendiler, bundan evvel bendeniz istiklâl mahkemesine gittim. Bursa Mebusu Necati Beyle beraber ben, zannediyorum ki, sizin arzunuz veçhile hizmet etmek ihtimali olmuyor. Çünkü her hangi bir memurun suiistimalâtına vâkıf olursunuz, bir şey yapamazsınız. (Bravo sesleri) Halbuki benim kanaatim, bu memlekette memurlar hakkıyla çalışırsa emin olun beyefendi, memleket kurtulur. Bunları çalıştıracak başlarındaki kuvettir, bunları tecziye ettiğimiz gibi burası fer-

yadı koparıyor. Yani korkuyorum ki, lekelenirim. (Hayır, hayır sadaları) İstifamın sebebi başka bir şey değildir.

Sonra, biliyorsunuz, terki faaliyet kararını verdiniz. Fakat hiçbir şeye vâkıf değildiniz. Sonra, sizin teveccühünüze iğtiraren buradan gidersem, ben, ki hayatımda lehülhamd lekelenmemişimdir, korkuyorum, lekeleneyeceğim. (Böyle şeyler vârit değildir sadaları)

REİS — Meclis, böyle şeye vâkıf olmadığını ikrar ve istifanızı geri almanız hususunda ısrar ediyor. Emin Bey ne dersiniz? Şu halde kendileri istifada ısrar etmiyorlar, o halde on bir kişi intihabedeceğiz.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Reis Bey, bu vesile ile aynı zamanda tamamiyle yoklamamın icrasını rica ederim.

REİS — Zaten daima ediliyor.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Neticenin tebliğini rica ediyorum.

(Âra istihsal olundu.)

(Ömer Lûtfi B. Saruhan, Ahmed Ef. Yozgad, Muhtar B. Mersin kur'a ile tasnifi âraya memur edildiler.)

REİS — Efendim, tasnifin neticesine kadar celseyi tatil ediyorum.

(Ekseriyet olmadığından ikinci celse içtima etmemiştir.)